

ဦးကိုဦး၊ ဦးဦးကိုဦး၊ မှုတ်ကိုအင်အသီအိုတ်ရ။ ဒေးပံက်အဓိပ္ပါယ်ကြေးကြေးမှူး၊ ဣကရာဇ်မတွံဂး ‘ဦးမဂ္ဂအလိုအသီ’ ဂ်ကို ဦးဟုံသေင်ကိုသိုင်ဣကရာဇ် ‘ဦးမှုတ်ကိုအင်အသီ’ အဆင်အဆင်တအ်ဂ် လေင်ကို မန်ပိုကော်ခစ ‘သိုင်’ ဖအိုတ်ရ။

(၃) ကုတ်သွောင်ဒန်သွောင်

ဝေါဟာရမှူး ‘ကုတ်သွောင်ဒန်သွောင်’ အ္ဗာလိက်ပိုလျှိုတအ်မဟိုချူစကာတ်ဒိုင် စပ်ကိုရင်သွောင်စပ် ပွဲအရာမပွဲကြိစ္စအမှုဂဗုတ်ဂ် ယံကလေင်ရင်တတ်တဂ်အဓိပ္ပါယ်ဦး အတိုင်မစွတ်ထွေးဒိုင် ပွဲလိက်သွပတ် ဓမ္မသတ်တအ်ဂ်မှူး ဒန်မစကာဒိုင်ဝေါဟာဝံ ဦးဟုံဒေးကိုအဓိပ္ပါယ်ဦးဂ် ပြာကတ်တရ။ ဝေါဟာရ(၃) သတ်မှူး ‘ကုတ်သွောင်’၊ ‘ဒန်သွောင်’၊ ‘ဆေင်သွောင်’ ဂ် အိုတ်သိုပိဝေါဟာရဝံ ဦးစပ်ကိုဒေတ် အဂတိဟေင် ဟုံသေင်ကိုအဓိပ္ပါယ်ဗွဲဝေင်ရ။ အတိုင်တဂ်အဓိပ္ပါယ်ဦး မကျင်နူလိက်သွပတ်ဓမ္မသတ် ဂ် အဲပွဲထွေးကိုဗွဲသွဝံဝံရ။

- **ကုတ်သွောင်**မှူးဂ် ဂစေံတောတ်မခွဲခပေါ် ဝံကောန်မဲ့၊ ကျဲမကျင်ဒက်သဟဲကိုဂစေံတောတ်ဂ် ရ၊ ကျဲစကျဲကောန်ဂစေံတောတ်ဂ်ရ၊ သိုဦးဓါအာဒင်ပွဲသိုင်ဗာရာဏသီ၊ ကျဲဂစေံဏာသတ်ဝိ သိုင်ညာတ်သတ်ဝိ သလေံမှိုက်သိုင်ဂးတဲ ကျဲဂစေံတောတ် ဟုံကိုသွောင်ရ၊ ဣဝံမှူး **ကုတ်သွောင်**ရ။
- **ဒန်သွောင်**မှူးဂ် ဗောဓိသတ်ပိုကိုကောန်ဒိုက်ဂတ် ပွဲဥင်သိုင်ဗြိုမဒတ္တ၊ သိုင်ညာတ်သမ္ဘာဗောဓိ သတ် သိုင်ပွဲင်ကေတ်ဖေက်ဒိုက်ရိုဟ်ဦး ညာတ်မှိုက်မဲ့ သိုင်အာကိုလပ်သွပ်သိုဗောဓိသတ် (ဗောဓိသတ်) ကွတ်မှိုက်ဂးတဲ ဇကုဗောဓိသတ်စုတ်တဲဗာတ်ဇခါတ်၊ ကြဲတဲ ကောန်သိုင်တိုန် ချိုက်စိင်သလံင်တိတ်အာ၊ ဗောဓိသတ် ဒေဝတယျိုန်ချိုက်လပ်လျှိုကျိုပ်စိင် သိုင်ဂ်ဒေဝတဖျေံ လပ်ပွဲဒွန် ဗါတ်ဇခါတ်ကုတ်ကျဲကအ်သိုင်ရ၊ ဗောဓိသတ်ဝံစံပွဲင်ရင်ဥင်ပွန်၊ ဟိုတ်သိုမှူးဒန် ကအ် **ဒန်သွောင်**မှူးရောင်။
- သိုင်စောရဏိန္ဒကိုစုတ် ကလာင်တိုန်လျှိုကျာ ဒေဝတရပ်သွပ်ပန်ဒိုက်မင်မဲ့လပ်၊ ဣသံမဲ့တံ နွံ ဒိုင်ဗွဲက်သိုသိုင်၊ ဒေဝတမဲ့ လိုတ်ဗဒ်ခေံဗြာင်မဲ့ကျင်ကွဲသိုင် အာတ်ဣသံဂ်ကိုသိုင်ကို၊ ဒေဝတ မဲ့ လိုတ်ဗဒ်စိင်ဗြာင်မဲ့မကျင်ကွဲသိုင် အာတ်ဣသံဂ်ကိုသိုင် သိုင်ကိုကုဒေဝတ၊ သိုဦးဓါဒိုဝါတ် ဂါတ် အာသွောင်ကိုသိုင်၊ ဒေဝတတုချေံဂ် သိုင်ကယျကျေံရ၊ ဒေဝတတုချေံဂ်စိုတ်ဟုံမိပ် ဆေင်ဒင်ကျေံသွောင်ဒေဝတဂ်၊ ဟိုတ်ဒွေးပါင်သိုင်ဂ်ရ ကလာင်ဟုံတိုန် ဣာန်ပျိုတ်အာ၊ ဟိုတ်ဂ် ရ **ဆေင်သွောင်**မှူးဂ် ဝံင်သွောင်မစိတံင်ရော။

အ္ဗာကဝိဒယှ်ပွဲခေတ်ပိုဏအ် မပွဲကျင်ဇွေင်ဂရိုက်သံကိုလေင် ရပ်စပ်စကာတ်လပ်ဝေါဟာရ ‘ကုတ် သွောင်ဒန်သွောင်’ ဝံ ဒန်ဟုံညီသာကိုပွဲက်အဓိပ္ပါယ်ဦး နူပွဲလိက်သွပတ်ဓမ္မသတ်ဂ် ဝံညာတ်ကေတ် ရ။ ပွဲ “ပြကိုဟ်သုဓမ္မဒေသနာ—ပထမကွပ်” ပွဲမုက်လိက်(၁၂၂)ဂ်ကို ပွဲမုက်လိက်(၂၈၃)ဂ်ကို ပွဲမုက် လိက်(၃၇၄)ဂ်ကို ဦးချူလပ်သတ်ဏအ်ရ။

- ကောန်ရွာသွတ်ထံကို မထောက်ကိုးအံ့ သို့သော်ဦးစွာ၊ သို့သော်ဦးစွာ ပိုင်ကောန်ရွာသွတ် ထံထောက်ရ၊ ရံသားဝံ့သို့ငွေရှာဥင်ဗာရာဏသီ သူတတ်သွတ်အတိုင်ဂွံညာတ်ကေတ်ဗွဲဓဝ် ဂပ် ဂပ်ကုတ်သွေခင်ဒန်သွေခင် ညီညီသာသာ ဖျေဏာအသမ်ရ။ (မုက်လိက်-၁၂၂)
- ဗိုသိုင်ချပ်မှာ ဟုမာဗိုထံကို ယဝ်ရသိုင်သူတတ်သွတ်ဏာ ကုတ်သွေခင်ဒန်သွေခင်ဗွေတ်မှာအာ မှူး သတ်တံဒးအာစိုပ်လလေင်ဖိုအိုတ်ရ ဟံ့သေင်ဟာ၊ ဟိုတ်ဒွာဒ်သင်္ဂရ ဂတနူဏံ ကောန်ဗွဲ ကြံစွဲဗွဲဗွဲ ခါရသူတတ်သွတ် ကုတ်သွေခင်ဒန်သွေခင် ပြုပြင်စီရေင် ကိစ္စဂဗုတ်အမူမမိက် ကိုမဲ့မဲ့မှူး ညံင်ရံတြုဗောဓိသတ်မဟောသဓ သေနကညးတွပညာတံကို စိုစွတ်စီစောတ်ရံင်ကွး ကွး သွာန်ကြာတ်ကြာရံင်သွးသွးဇူးဇူး ညံင်ပုပြုတု ယဝ်ရကုတ်သွေခင်ဒန်သွေခင်မှူးပွန် ညံင် ပြုခိုတ်သန်ရ။ (မုက်လိက်-၂၈၃)
- “ယံသိုင်ဇော်မပြ ညံင်ပိုအာရင်သူတတ်သွတ်အိုတ်ညီရ။ ညံင်ပိုအာသွာန်ညးဇော်သူတတ်သွတ် သွေခင်အိုတ်ညီရ။ အတိုင်လေင်သွေခင်ဗေဒနွံကို ညးသူတတ်သွတ်ကိုအိုတ်ရ။ အတိုင် လေင်သွေခင်ဗေဒနွံ ညံင်ပိုအာသွာန်ကေတ်အိုတ်ညီရ” ရံဝံးတု အမတ်ဇော်ညွှပ်တြင်ကို တံင်ကေတ်တဲသိုင်ဇော်တု ပြာပ်အာရင်သူတတ်သွတ် ပွဲဂတမုက်ညးဇော်ကုတ်သွေခင်ဒန် သွေခင်ကို ဟိုပွဲတိုန်ဂလာန်သင်္ဂရ။ ယံသိုင်ကုတ်သွေခင်ဒန်သွေခင်ဂမ္တိုင် ဂလာန်အဲမဟို ထံ ကလင်ပင်မိုင်ရံင်အိုတ်ညီ။ --။ (မုက်လိက်-၃၇၄)

ကျာ်ဇော်ဂရိုက်သံ ရပ်စပ်စကာတ်လပ် ကုဝေါဟာရ ‘ကုတ်သွေခင်ဒန်သွေခင်’ ဝံ့ကို ဟိုတ်နူကိုဟံ့ညီ သာကိုပွဲက်အဓိပ္ပါယ်ဗေဲ မကျင်နူသွတ်ဗေဲသတ်ကိုမဲ့သင်္ဂရ၊ ပွဲကိုလိက်အွာကဝိမန်ဒယံဂမ္တိုင်တမ္ဘာ မ ပွဲကိုကျာ်ဇော်အစွေံတအံင်လေင် ကုဝေါဟာရ ‘ကုတ်သွေခင်ဒန်သွေခင်’ ဝံ့ ဆဗ္ဗတ်မဲ့ဒွဲကိုလေင် ဟိုတ်အဲဟံ့ဝံ့ဆိုကေတ်ထံကိုမဲ့သင်္ဂရ၊ ဟိုတ်နူဟိုတ်ဓါသင်္ဂဝံ့တု ကျာ်ဇော်ဂရိုက်သံ မရပ်စပ်စကာတ် လပ် ဝေါဟာရ ‘ကုတ်သွေခင်ဒန်သွေခင်’ ဝံ့ ဗွေတ်ဒိုင်ဒွဲဟာဟံ့တီ အဲသလေံပွာဒိုင်ပွဲစိုတ်ရ။ စပ်ကိုဝေါ ဟာရဏအံတု ပိုဒးဆက်လွတ်ဂွဲစီစတ်အာပွန်ရောင်။

ဒ်ရသင်္ဂရ စူးဝေါဟာရမှူး ‘ကုတ်သွေခင်ဒန်သွေခင်’ ဗွဲအဓိပ္ပါယ်ဗွာ ‘တရားဆုံးဖြတ်သည်’ ‘တရား စီရင်သည်’ ကို မူဝေါဟာရမန်မဲ့ ပိုမဝံ့စကာရော? ဗွဲစွတ်ဝေါဟာရ မပွဲ ‘သူတတ်သွတ်သွေခင်’၊ ‘သူတတ်သွတ်အမူ/ဂဗုတ်’၊ ‘သူတတ်ပွဲသွေခင်’၊ ‘စီရင်သွေခင်’၊ ‘ပွဲသွေခင်’၊ ‘ပွဲဂဗုတ်/အမူ’၊ ‘သူတတ်သွတ်ဂဗုတ်ဂလာန်’၊ ‘စီရင်ဂဗုတ်ဂလာန်’ ရံဝံ့နာနာသင်္ဂဟေင် ညးတမ္ဘာတအံလှဲဂတးချူ တအိုတ်ရ။ ပွဲလိက်သုတ်ဇာတ်မသုန်ကွဲမသုန်စှော် ကျာ်ဇော်အစွေံမချူခွဲလပ်ကို ဒွဲညးရပ်စပ်စကာ လပ် ဝေါဟာရဝံ့တအံ နွံဂိုင်သန်ရ။ အဲပွဲထွေးကိုဆဗ္ဗတ်ညီညရ။

- နွံကာလမဲ့တု သိုင်ပသိုန်မဲ့ကို ဒဂေတ်တကိုအဂတိပန်၊ သွေခင်သွေခင်သွေခင် ဟံ့ဒ်ဗွဲဗွဲဗွဲ၊ သိုင်သွေခင်အမူမဲ့တု သိုင်ဟာပ်ပင်ဂယးတု သိုင်တိုန်ချိုက်ကီရတ် သိုင်တိတ်အာကိုကျာ် တြဲရ။ (၅၅၀။ ၈-၁၅၁။ ပ-၄၂၃။ အစွေံ။) ပွဲမူဗွာ/ တနုသဒ္ဓိ ကောသလမင်းကြီး သည် တခုသော အဂတိသို့လိုက်အပ်သော ဆုံးဖြတ်ခက်သောတရားကို တရားသဖြင့်ဆုံး ဖြတ်၍ နံနက်စာစားပြီးသော် စွတ်စိုသောလက်ရှိလျက်သာလျှင် တန်ဆာဆင်အပ်သော ရ

ထားကိုစီး၍ မြတ်စွာဘုရား၏ အထံတော်သို့သွား၍၊ ---။ (၅၅၀။ ဒု-၁။ ညောင်ကန်။)
ပွဲမူအင်္ဂလိက်/ --- one day the king of Kosala had just passed sentence in a very difficult **case** involving moral wrong. After his meal, with hands not yet dry, he proceeded in his splendid chariot to visit the Master; -----.
(The Jataka: Vol. I & II: Book II: p-1)

- “ယုံမရှုတ်၊ သဘ်သိုင်မသူတိသွာတိအမူ ဗဗ္ဗေဝေ မဗ္ဗဒုဟ်အဂတိပန်ဂ် မဂ္ဂံအာစိုပ်ချင်သွပ် ရောင်၊ မရှုတ်တုန်လေဝ် ဝံမိင်ဒလောံဗ္ဗောန်ပိုကျိတ်တုဂ် ဝံသူတိသွာတိအမူ သွာဝ်ဗဗ္ဗေဝေ ရ၊ ဝံမရှုတ်မိင်ဒလောံဗ္ဗောန်ပိုကျိတ်တုဂ် မဂ္ဂံသူတိသွာတိဗဗ္ဗေဝေတုဂ် ဟံဂပ်ဂပ်ပအသပ်ရ၊ ပွဲ ကာလအတိက်တေဂ်ကိုလေဝ် စိုန်ဟံမ္မဲကိုဒလောံဗ္ဗောန်ကျိတ်တြဲကို မ္ဗုဂဗုတ် သူတိသွာတိ သွာဝ် ဝံဗ္ဗဒုဟ်အဂတိပန်၊ ပသိုင်ဝံပတန်မင်မ္မဲလပ်ဝေဝ်စိုပ်ပြကာတု ဓးအတ္တဘ ဝံစိုပ်ချင် သွပ်ဂ် တုပညာဂ် မဒ်အသပ်ရောင်။” (၅၅၀။ ၉-၁၅၁။ ပ-၄၂၃။ အစွေဝံ။) ပွဲမူဗ္ဗာ/ “မြတ်သောမင်းကြီး၊ တရားနှင့်ညီစွာ တရားကိုဆုံးဖြတ်ခြင်းမည်သည်ကား ကောင်း၏။ ဤ တရားနှင့်ညီစွာစီရင်ခြင်းသည် နတ်ရွာခရီးတည်း။ မြတ်သောမင်းကြီး၊ ငါကဲ့သို့သော သဗ္ဗ ညုဘုရား၏ အထံတော်မှ အဆုံးအမကိုရကုန်၍ သင်မင်းကြီးတို့သည် တရားနှင့်ညီစွာ တ ရားကို အကြံကြောင့် ဆုံးဖြတ်ကုန်ရာ၏။ ထိုသို့ဆုံးဖြတ်ခြင်းသည် စင်စစ်သဖြင့် အံ့ဘွယ် မရှိသေး။ ရှေးမင်းတို့သည် အလုံးစုံသောတရားတို့ကို မသိကုန်သော်လည်း ပညာရှိတို့၏ စကားကို နာရကုန်၍ တရားနှင့်ညီစွာ တရားကိုဆုံးဖြတ်ကုန်လျက် လေးပါးကုန်သော မ လားအပ်ကုန်သော ချစ်ခြင်းအစရှိသည်တို့သို့ လားခြင်းတို့ကို ကြဉ်ရှောင်ကုန်၍ မင်းကျင့် တရားဆယ်ပါးတို့ကို မပျက်စေကုန်မူ၍ တရားသဖြင့် မင်းပြုကုန်၍ နတ်ပြည်၏ပြည့်ခြင်းကို ပြုကုန်လျက် အကြင်ဖြစ်ဘူးပြီ။ ထိုဖြစ်ဘူးခြင်းသည်သာလျှင် အံ့ဘွယ်ရှိ၏။” (၅၅၀။ ဒု-၂။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအင်္ဂလိက်/ “My lord king,” replied the Master, “to **judge a cause** with justice and impartiality is the right thing; that is the way to heaven. Now when you first have the advice of a being all-wise like me, it is no wonder if you should **judge your case** fairly and justly; but the wonder is when kings have only had the advice of scholars who are not all-wise, and yet have **decided** fairly and justly, avoiding the Four Ways of Wickedness, and observing the Ten Royal Virtues, and after ruling justly have gone to swell the hosts of heaven.” (The Jataka: Vol. I & II: Book II: p-1)

- ဗောဓိသတ်ဒ်အမာတ် စီရေင်တံဂဗုတ်ညးအိုတ်သိုရ။ (၅၅၀။ ၉-၁၅၈။ ပ-၄၅၁။ အစွေဝံ။) ပွဲမူဗ္ဗာ/ ဘုရားလောင်းသည် ထိုဗြဟ္မဒတ်မင်း၏ ခပ်သိမ်းသောကိစ္စတို့ကို ပြီးစေတတ်သော အကျိုးအကြောင်းကို ဆုံးမတတ်သော အမတ်သည်ဖြစ်၏။ (၅၅၀။ ဒု-၄၁။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအင်္ဂလိက်/ The Bodhisatta was his do-all, a courtier who advised him on things temporal and things spiritual. (The Jataka: Vol. I & II: Book II: p-21)

- သေနာပတိသိုင်ဂုံတုန် သူ့တော်သောခံစွဲ စသိဖိုညးတဲ သွောင်ဇွဲဂံကယကွဲ သွောင်ကျဂံဇွဲ ကွဲခဲပ ဟံဒ်ဗွဲခပ်သက်ကံရ။ (၅၅၀။ ၉-၂၂၀။ ပ-၆၁၅။ အစွဲ။) ပဲ့မူဗွာ/ ထိုယသ ပါဏ်မင်း၏ စစ်သူကြီးသည်တမူကား အဆုံးအဖြတ်ကို ပြုလတ်သည်ရှိသော် တံစိုးကိုယူ၍ စား၏။ သူတပါးတို့၏ ကျောက်ကုန်းသားကို စားတတ်သောစစ်သူကြီးသည် တံစိုးကိုယူ၍ အရှင်မဟုတ်ကုန်သောသူတို့ကို ဥစ္စာရှင်ပြု၏။ (၅၅၀။ ၃-၂၅၆။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မူအေဂံ လိက်/ The king was a good king. But his chief captain swallowed bribes in the **judging of causes**; he was a backbiter; he took bribes, and defrauded the rightful owners. (The Jataka: Vol. I & II: Book II: p-131)
- “---၊ ကောန်သိုင်ဝံ ပိုစံကွာတဲ ပသေက်ကိုပသိုင်ရ” ဗောဓိသတ်ဂးတဲ အမတ်ဂမ္ဘိုင် ကိုစီရေင်ဂဗုတ်အမူမွဲရ၊ ကောန်သိုင်ဂုံ ပဲ့ဇရေင်နာဲဗစာ ကိုဝံဒိုင်တဲ အမူခဲတံမသုတ် သွတ် ပက္ကရမဒးရးဟံမွဲ သုတ်သွတ်ရ။ (၅၅၀။ ၉-၂၄၇။ ပ-၇၀၁။ အစွဲ။) ပဲ့မူ ဗွာ/ ဘုရားလောင်းသည်ကား “ဤမင်းသားသည် လျှပ်ပေါ်၏။ ညံ့သောလုံ့လရှိ၏။ စုံစမ်း ၍ ထိုမင်းသားကို အဘိသိက်သွန်းကုန်အံ့” ဟုဆို၏။ အမတ်တို့သည် အဆုံးအဖြတ်ကို စီ ရေင်ကုန်၍ မင်းသားကို အနီး၌နေစေကုန်၍ ဘုရားကိုဆုံးဖြတ်ကုန်သည်ရှိသော် ကောင်း စွာမဆုံးဖြတ်ကုန်။ ထိုအမတ်တို့သည် အရှင်မဟုတ်သောသူကို အရှင်ပြုကုန်၍ ---။ (၅၅၀။ ၃-၂၅၇။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မူအေဂံလိက်/ The courtiers **held a trial**. They set the youth down before them, and made a **wrong decision**. They adjudged something to the wrong owner, -----. (The Jataka: Vol. I & II: Book II: p-183)
- “---၊ သိုင်တံတမ္ဘာတမ္ဘာတော်ဂုံ စီစတ်အေးတဲ မဂပ်ဂပ်စီရေင်အမူညးရောင်၊ ဟံစီစတ်ဇ အေးတဲ စီရေင်အမူညးဂုံ ဟံထေက်ညိအံ။” (၅၅၀။ ၉-၂၃၂။ ၃-၂၃၅။ အစွဲ။) ပဲ့မူဗွာ/ “မြတ်သောမင်းကြီး၊ သင်မင်းကြီးတို့သည် အမှုကိုမသုတ်သင် မစိစစ်မူ၍ လှည်းနှင်ယော ကျားတို့၏ အလုံးစုံသောဥစ္စာကို ယူစေကုန်၏။ ---၊ ထို့ကြောင့် မစိစစ်မူ၍ ပြုခြင်းငှာမ သင့်၊ မင်းပြုသောသူမည်သည်ကား သုတ်သင်စိစစ်၍ အမှုကိုပြုခြင်းငှာသင့်၏။” (၅၅၀။ ၃-၇၁။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မူအေဂံလိက်/ “Sire, without even **investigating the matter** you order them to be mulcted of all their goods, -----. Therefore it is wrong for one who bears rule to act thus without **trying the case**. He ought not to act till he has heard everything.” (The Jataka: Vol. III & IV: Book IV: p-70)
- ညွှဲဂဗုတ်ညးဂုံ ဟံဂပ်ဂပ်စသိဖိုညး ဆမဒ်ဗွဲခပ်ဂုံ မဂပ်ဂပ်ညွဲဂဗုတ်ညးရောင်။ (၅၅၀။ ၉-၃၉၆။ ၃-၄၄၅။ အစွဲ။)
- “ယံမွဲတံညးစါ၊ အဲဒ်အမတ်နာဲဗွာ မုတ္တံဒိုင်သောခံညးလှိုင်ရောင်၊ (ကကြင်ဝံဂုံ) အဲပရအံ ကိုရ” (ကျိုဂးကိုဖေအံစါဂုံရ။) (၅၅၀။ ၉-၄၀၀။ ၃-၄၆၁။ အစွဲ။) ပဲ့မူဗွာ/ “အဆွေဖုံ၊

ငါသည် ရှေး၌ တရားဆုံးဖြတ်သော အမတ်ကြီးသည်ဖြစ်ပြီ။ ငါသည် များစွာကုန်သော တရားတို့ကို ဆုံးဖြတ်အပ်ကုန်ပြီ။ သင်တို့၏ အလုံးစုံသော ငြင်းခုံခြင်းကို ကောင်းစွာငြိမ်းစေအံ့။ ——” (၅၅၀။ တ-၂၆၄။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မူအေဂံလိက်/ The jackal hearing them (the two otters), said, declaring his own strength: -- “I’ve **arbitrated** many a case and done it peacefully: Let your contention, honoured sirs, be settled fair by me.” (The Jataka: Vol. III & IV: Book VII: p-206)

- သိုင်ကိုအလိုအသီကိုပေါဋ္ဌိက သွေခံသွေတော်မုတ်ဂလာန်အိုသိုရ။ (၅၅၀။ ၈-၄၄၅။ ၃-၆၉၃။ အစွေခံ။)

(၅) ‘ကျွါ်တြိပ်’ရောင်၊ ‘ကျွါ်တိ’ ဟွံသေင်။

သိုကိုအဆံင်ပြုကိုဟ်ကွပ် အ္ဗာလိက်မန်ပိုတူဏအ်တအ် မဗျူခွံဒိုင်တအ်ဂ်လေဝ် ဗွဲမဂြိုင်လိက်ဗုဒ္ဓဘာသာ လိက်ကျပ်လိက်ဝေင်တအ်ဂ် ဝိန်မူလလိက်မန်တြေံတအ်ဂ် နွံတကိုလေဝ် ဗွဲမဂြိုင်မွဲတပွဲသုရိတ်သုတာတအ်တုဲ ဟိုတ်ဂ္တဲဝါတ်ကေတ်ဝါတ် ဟွံပလ္လိလျှဟ်ဂ္တဲအိုတ်ဂ်ဒ်တုဲ လေဝဲလေဝဲနိဿဲကွဲကေတ်ဒိုင် နူကိုလိက်ဗွာအိုတ်ရ။ ဟိုတ်သတ်ဂ်ရ ဒဗျက်ဩဇာလိက်ဗွာ အောန်ကိုဂြိုင် ဂလိုဋိုက်ဗျာပ်လုပ်စိုပ်ကျင်ဒိုင် ပဲ့ပြုကိုဟ်ကွပ်မန်တူဏအ်ရ။ ပဲ့မကွဲဗွာအ်နင်နူဘာသာဗွာ အ္ဗာလိက်ဗွာမကွဲဂ် ယဝ်ရဆိုက်ဗွာစီကွဲဒိုင် ပဲ့လိက်ပတ်မန်ဗွဲမလောန်မွဲး လိက်မကွဲတအ်ဂ် ဝေံဟွံဒးဩဇာဒဗျက်လိက်ပတ်ဗွာရ။ အ္ဗာလိက်ဗွာမကွဲဂ် ယဝ်ရဟွံဆိုက်ဗွာစီ ပဲ့လိက်ပတ်မန်ကွဲကွဲမွဲး လိက်မကွဲတအ်ဂ် အောန်ကိုဂြိုင် ဒးဒဗျက်ဩဇာလိက်ဗွာအိုတ်ရ။ ဒဗျက်ဩဇာဘာသာဗွာ မအုပ်ဂလိုဋိုက်ကျင်ဒိုင် ပဲ့လိက်မန်ပို (ဝါ) ကျွါ်လေဝ်ဘာသာဗွာ မလုပ်ပြက်နထွေန်စပ် သတိုကျွါ်တြိပ်ဒိုင် ပဲ့လိက်ပတ်မန်ပိုခေတ်တူဏအ်ဂ် ပိုဗွဲဒးမုိုင် စိုတ်သွတ်ဒ်လညာတ်မွဲတုဲ ကြက်ပိုဒးဒူးတးသွူးရူးအာရောင်။

ပဲ့ကာလပထမအဝဲ ကာလအဲကတ်ဒိုင် လိက်ဂတိုဇွေဂစိုတ်စိုတ် လောန်ကျင်ဗွတ်ပိဇှောသွာံတေံဂ် ပဲ့လိက်ဗွာမန် အ္ဗာလိက်ကွာန်ကအ်ဗိန်တအ် မခွံဗဒ်တက်တြးပိတ်လဝ်ဂ် အဲသမ္ပိဒးဒိုင်မွဲသတ် “ကျွါ်တိ ဗတပိုတ်” မွဲးဂ်ရ။ ဗွဲအဓိပ္ပါယ်ဘာသာဗွာ ‘မြေခွေး’ ဂ် ကွဲကေတ်နုဗွာတုဲ ဗွဲတအ်လေဝ်ဟိုဗျူတ်ဒိုင် ‘ကျွါ်တိ’ ကိုရောင်ဂ် လျှဟ်အဲချပ်ဝံသတိရ။ ‘ကျွါ်တိ’ ဝံဂ် ဝိန်ဒ်ဝေါဟာရမန်ကိုလေဝ် ဟိုတ်နူ ကွဲကေတ်လဝ်ခွဲ နူဘာသာဗွာဂ်ရ ဟွံဗွဲဒဗျက်ဩဇာလိက်ဗွာရောင် အဲမိက်ဝံဟိုဗျူတ်ရ။

ပဲ့အဘိဓါန်မန်အေဂံလိက်အ္ဗာဟာလီဒေဂ်ကိုလေဝ် ဗွဲထွေးလဝ်ဝေါဟာရ ‘ကျွါ်တိ’ နွံကို၊ ဗွဲကိုလဝ်အဓိပ္ပါယ် a fox ဗတ်ဗွာမွဲး ‘မြေခွေး’ ရ။ ပဲ့အဘိဓါန်အ္ဗာဟာလီဒေဂ် ဝေါဟာရ ‘ကျွါ်တြိပ်’ ဂ် ဗွဲကိုလဝ်အဓိပ္ပါယ် a wild dog, a wolf ရ။ ‘ကျွါ်တြိပ်’ ဂ် ဗွဲကိုလဝ်အဓိပ္ပါယ် a jackal ရ။ ဆဂး ကျွါ်တြိပ်ဗျင်နရက်တေံဂ် ဗွဲဘာသာဗွာ ‘ငရဲခွေးကြီး’၊ ဗွဲဘာသာအေဂံလိက် “a hell hound” မဒ်ရ။ ဝေါဟာရ ‘ကျွါ်တိ’ ဝံ အ္ဗာဟာလီဒေဂ်နင်လဝ် နူလိက်ပတ်မန်တြေံတအ်ဂ် ဟွံသေင်ရောင် အဲညာတ်စေံစိုတ်ရ။ ဗွဲဝံနင်လဝ်နူကိုအရောင်မန်အပြေံ မဟိုဂးဒိုင်အကြာအရပ် အကြာဗျင်ကွာန်